

KS. KRZYSZTOF JEŻYNA
Lublin

SPRAWOZDANIE ZE SPOTKANIA
SEKCJI POLSKICH TEOLOGÓW MORALISTÓW NA TEMAT:
„TOŻSAMOŚĆ I METODYKA NAUCZANIA TEOLOGII MORALNEJ”
Zakopane 30.04.–2.05.1997

Zjazd uczestników miał miejsce 30 kwietnia w godzinach popołudniowych i wieczornych, co pozwoliło rozpocząć obrady 1 maja już od rana. Otwarcia sympozjum dokonał Przewodniczący Sekcji Polskich Teologów Moralistów ks. prof. dr hab. Janusz Nagórny. Sesja przedpołudniowa koncentrowała się wokół określenia tożsamości teologii moralnej w stosunku do innych nauk. Pierwszy referat wygłosił o. prof. dr hab. W. Bołoz na temat: *Teologia moralna a inne nauki teologiczne*. Po krótkiej analizie porównawczej różnych definicji samej teologii, referent swoje rozważania poświęcił określeniu relacji teologii moralnej do innych nauk teologicznych. Drugi referat na temat: *Teologia moralna a etyka* przedstawił ks. prof. dr hab. P. Bortkiewicz. We wstępie odwołał się on do wypowiedzi K. Wojtyły i T. Stycznia z 1967 r., kiedy to w KUL dyskutowali na temat relacji teologii moralnej do etyki. Prelegent swoją wypowiedź ujął w trzech częściach: relacja teologii moralnej i etyki, rola etyki w posoborowej odnowie teologii moralnej i postulaty. Wśród postulatów wskazał na konieczność aktualizacji zagadnień teologicznomoralnych w kontekście nauk etycznych oraz na lepszą koordynację teologii moralnej z etyką antropologiczną.

Trzeci referat zaprezentował ks. prof. dr hab. I. Mroczkowski na temat: *Teologia moralna a nauki o człowieku*. Referent pierwszą część wypowiedzi skoncentrował na opisie moralności postmodernistycznej, ukazując ją jako osłabioną wersję humanizmu. Następnie został podkreślony trud odczytania antropologii chrześcijańskiej wśród innych nauk o człowieku, które swoje wyniki interpretują jednostronnie. Referent, ukazując próbę dialogu teologii moralnej z naukami o człowieku, zwrócił uwagę na potrzebę ustaleń metodologicznych. Teologia moralna zachowując własną tożsamość powinna być otwarta i na inne nauki i korzystać z ich osiągnięć dla aktualizacji swej wiedzy o człowieku.

W dyskusji ks. prof. Nagórny przypomniał, że podmiotem moralności jest nowy człowiek w Chrystusie, dlatego w antropologii chrześcijańskiej punktem wyjścia powinno być ujęcie teologiczne uzupełnione o aspekt filozoficzny. Ks. prof. Olejnik wskazał na swój podręcznik jako przykład próby łączenia elementów filozoficznych z teologicznymi. Ks. Warzyszak opowiedział się za metodą fenomenologiczną, ale uzupełnioną o hermeneutykę. Poprzez związek indykatywu z imperatywem powstaje harmonia w postaci koła hermeneutycznego. Ks. prof. Pryszmont wyraził przekonanie, że istota życia chrześcijańskiego jest prosta, natomiast realizacja następuje przez problemy, które trzeba

rozwiązywać w kontekście znaków czasu. Ks. prof. Troska wskazał na trudność przejścia od „jest” do „powinien”, zwłaszcza jest to trudne dla nauk badających naturę człowieka. Ks. prof. Juros przypomniał, że w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych intensywnie zajmowano się metodologią oraz metametodologią nauk i zostało wypracowane *status quo*, a dzisiaj nastąpiło już pewne zmęczenie tą problematyką.

Odpowiedzi prelegentów rozpoczął o. prof. Bołoz, który stwierdził, że dyskusja o metodologii jest tematem zastępczym. Natomiast wykładowcy stają dziś przed problemem, jak dotrzeć z wykładami do słuchaczy, np. szkoły biznesu czy różnych instytutów. Ks. prof. Bortkiewicz wyraził wdzięczność za potwierdzenie konieczności fundamentu filozoficznego dla teologii, w tym teologii moralnej. Wskazał również na pozytywną rolę encykliki *Veritatis splendor* z jej fundamentalnymi rozstrzygnięciami, zwłaszcza wobec kultury postmodernistycznej. Ks. prof. Mroczkowski zwrócił uwagę, że teolodzy powinni odpowiedzieć postmodernistom na ich widzenie człowieka i świata posługując się konkretną metodą, np. fenomenologiczną lub hermeneutyczną.

W sesji popołudniowej miały miejsce dwa referaty. W pierwszym ks. prof. dr hab. S. Olejnik mówił na temat: *Przedmiot wykładów teologii moralnej*. Swoją wypowiedź zawarł w trzech częściach odpowiadających okresom kształtowania się teologii moralnej w naszym wieku: od aretologii do kręgów odniesień, chrystocentryzm oraz wkład Soboru Watykańskiego II w określenie przedmiotu teologii moralnej. Świadectwem recepcji myśli soborowej jest podręcznik prelegenta *W odpowiedzi na dar i powołanie Boże*, który doczekał się też nowej, poprawionej wersji. W dyskusji po referacie ks. prof. Mroczkowski zaprezentował projekt „Ratio studiorum”, w którym została zmniejszona liczba godzin przeznaczonych dla teologii moralnej. Ks. prof. Szczygieł postawił pytanie o miejsce bioetyki w teologii moralnej, skoro brak jej w projekcie „Ratio”. Ks. prof. Kowalski wywołał ks. prof. Nagórny, by ten przedstawił projekt nowego podręcznika teologii moralnej przygotowywanego przez środowisko KUL. Ks. Juros spytał o możliwość wykładu teologii moralnej według schematu przykazań, co sugeruje *Katechizm Kościoła Katolickiego*. Według ks. prof. Nagórny nie jest to dobry schemat wykładu, gdyż wiele zagadnień trzeba sztucznie przypisywać pewnym przykazaniom. Również ks. prof. Olejnik potwierdził, że nie ma sensu układ podręcznika według przykazań. Co do bioetyki zasugerował, że być może należy stworzyć nowy przedmiot.

Ostatni referat pierwszego dnia obrad wygłosił ks. prof. dr hab. J. Kowalski na temat: *Układ współczesnych podręczników teologii moralnej*. W perspektywie historycznej referent ukazał różnice zachodzące pomiędzy podręcznikami w zależności od koncepcji układu teologii moralnej. Pewnym wspólnym zjawiskiem występującym we wszystkich podręcznikach jest sztuczne łączenie niektórych działów teologii moralnej. Dlatego referent wyraził opinię, że nastąpił kres podręczników obejmujących całość wykładu teologii moralnej. Skoro dokumenty Kościoła mówią o potrzebie formacji permanentnej, to być może studia powinny dać jedynie podstawy przedmiotu, które następnie trzeba uzupełniać o nowe treści.

Dyskusję rozpoczął ks. prof. Nagórny, który przypomniał osobę ks. prof. Witka i jego próbę napisania podręcznika według układu aksjologicznego. Ponadto ks. Witek

uważał, że podręcznik powinien być krótki, poszerzony następnie o prace specjalistyczne. Wypowiedź o ks. Witku uzupełnił ks. dr Gubała, który przypomniał przekonanie Profesora, że jeden człowiek powinien pisać podręcznik. Ks. Gubała uważa, że podręcznik teologii moralnej ogólnej można napisać dość łatwo, natomiast są problemy z ujęciem teologii moralnej szczegółowej. Wyraził on opinię, że najlepszym schematem dla części szczegółowej byłby układ relacyjny. Ks. dr Wróbel wyraził wdzięczność za dwa ostatnie referaty uspokajające atmosferę, gdyż miał on wrażenie, że referaty sesji przedpołudniowej wprowadziły niepokój w otwarciu się na nowości. A przecież teologia moralna powinna najpierw pogłębić studium podstaw, by bezpiecznie otworzyć się na nowości. Ks. dr Nowosad uzupełnił wypowiedź ks. prof. Kowalskiego o analizę kilku podręczników języka angielskiego.

Wieczorem, po kolacji, miało miejsce spotkanie towarzyskie. Myśl przewodnią wypowiedział przewodniczący Sekcji Moralistów Polskich, że jesteśmy Kościołem i dla Kościoła. W tym duchu doświadczenia wspólnoty teologów moralistów przedstawiali się nowi uczestnicy spotkania, krótko prezentując siebie i swój dorobek naukowy.

Drugi dzień obrad rozpoczął referat ks. prof. dra hab. A. Marcola na temat: *Metody prowadzenia wykładu*. Referat miał charakter dzielenia się osobistymi przemyśleniami i doświadczeniem dydaktyka. Według referenta teolog naucza zgodnie z Magisterium Kościoła, ale naucza współczesnego człowieka. Dlatego wykładowca powinien zgłębiać zarówno teologię, jak i znajomość słuchaczy, a wykład ubogacać osobistym doświadczeniem. W dyskusji o. dr A. Derdziuk wypowiedział słowa wdzięczności za referat, podzielił się również pewną obawą, co robić, by wykładając nie wpaść w ton moralizatorski. Ks. Świątczak podzielił się doświadczeniem pracy na styku różnych grup, np. klerycy i studenci medycyny lub AWF. Ks. prof. Balicki przypomniał o zawsze aktualnej metodzie wykorzystywania literatury pięknej do ubogacenia wykładu. Ks. prof. Mroczkowski zwrócił uwagę na konieczność podawania definicji i określeń, gdyż one wyrażają istotę przedstawianego zagadnienia. Tym samym ubolewał on nad tym, że brak takich definicji w nowych podręcznikach.

Dwa kolejne referaty dotyczyły metodyki seminarium naukowego i ćwiczeń. Ks. prof. dr hab. P. Góralczyk przedstawił referat na temat: *Seminarium naukowe: wymagania formalne i sposób prowadzenia*. Zostały zaprezentowane założenia metodologiczne i wymogi formalne dotyczące istoty seminarium naukowego, ubogacone przykładami osobistego doświadczenia Profesora. Ks. dr K. Jeżyna wygłosił referat na temat: *Ćwiczenia z teologii moralnej: cel, zakres i sposób prowadzenia*. Po krótkim uzasadnieniu potrzeby ćwiczeń, referent przeprowadził analizę kilku typów prowadzenia ćwiczeń. Przedstawił także wymagania formalne i merytoryczne odpowiadające poszczególnym rocznikom studentów. Zaproponował także, jako załącznik, plan wykładów i odpowiadający im tematycznie zestaw ćwiczeń z teologii moralnej szczegółowej. Zjazd polskich teologów moralistów zakończyło przemówienie Przewodniczącego Sekcji Ogólnopolskiej, w którym zebrał syntetycznie rozważania na temat tożsamości teologii moralnej oraz podziękował za wspaniałą atmosferę stworzoną przez uczestników, a także liczny udział wykładowców teologii moralnej.